

rechtsfilosofe

‘Ik heb dit tijdens de lezing geïllustreerd aan de hand van een filmfragment uit de film *Porte Aperte* van Gianni Amelio over een rechter die moet oordelen of een drievoudige moordenaar al dan niet de doodstraf zal krijgen. Het was duidelijk wat het rechtssysteem als uitkomst zou bieden en het was ook duidelijk wat de publieke opinie daarover zou zeggen, namelijk de doodstraf. In een aantal scènes zien we de rechter zwoegen op zijn beslissing. Met heel zijn persoon probeert hij om dat individuele geval tot leven te brengen, zelfs tegen de wil van de verdachte in. Uiteindelijk komt de rechter door het lezen van een roman van Dostojevski (*De Gebroeders Karamazov*) tot de conclusie dat de doodstraf niet moet worden opgelegd. Dit is een belangwekkend detail, in een roman staat immers het particuliere centraal.’

De nadruk op het recht doen aan het particuliere geval, sluit aan bij het gedachtegoed van de filosofe Martha Nussbaum bij wie Iris een tijd heeft gestudeerd. Nussbaum, hoogleraar rechtsfilosofie en ethiek aan de universiteit van Chicago, houdt in haar boek *Poetic Justice* een pleidooi voor een soort narratieve opvatting van rechtvaardigheid. Zij vindt dat een rechter een individueel geval moet bekijken alsof hij een boek leest. ‘Want wat gebeurt er als je een boek leest’, zegt Iris. ‘Dan ben je een aandachtige lezer die voor alles oog heeft. Je bent ook een sympathiserend lezer. Je kunt een boek niet in zijn volle betekenis begrijpen, als je niet een sympathiserende blik hebt met de protagonist. Nussbaum ziet het ‘lezerschap’ als een mooi model voor rechtsvinding.’ Volgens de opvatting van de ontregelde rechtspraak bezit een ideale rechter praktische wijsheid. Dit wordt gezien als een persoonlijkheidskenmerk en niet iets dat je krijgt door kennis van de wet en het systeem. De rechter

hanteert het recht als een geheel van regels, beginselen en precedenten wel als informatie, maar het gewicht dat hij daaraan geeft, hangt iedere keer weer af van het individuele geval. ‘Vervolgens rijst de vraag’, zegt Iris, ‘hoe je aan rechters kan komen die deze eigenschappen bezitten, met andere woorden: wie leidt de rechters op? Volgens Nussbaum kan dat alleen maar in een kwalitatief hoogstaande praktijk gebeuren, zoals een schoenmaker zijn vak leert. De voorbeeldfunctie van anderen speelt hierbij een cruciale rol. Alleen door te zien hoe andere rechters het doen, leer je wat een goed rechter is.’

Huidige filosofische discussie

‘Mensen uit de praktijk zullen misschien om deze twee modellen lachen, want zij ondervinden dagelijks dat de praktijk veel gevarieerder is. Dat is soms inherent aan theorie. Maar wat ik zo leuk aan deze modellen vind’, zegt Iris, ‘is dat je deze toch terug ziet zowel in de films die ik heb laten zien, alsook in de rechtspraktijk.’ Momenteel woedt er binnen de beroepsgroep een discussie over wat goed rechterschap zou zijn. Een rechter (Hans Hofhuis) heeft naar aanleiding van het proces van Lucia de B. gezegd, we kunnen kijken naar de fouten die hier zijn gemaakt, maar we kunnen dit ook als opstap gebruiken om meer gestructureerd naar het heersende ideaal van rechtspraak te kijken. Van Domselaar is blij met deze discussie. ‘Ik vind theoretische kwesties op zich heel boeiend, maar ik moet er ook het praktisch belang van inzien. Dat gebeurt alleen als het proces van theorievorming gevoed wordt door concrete en actuele kwesties. Dat is ook wat ik in het onderwijs over wil brengen. Ik wil de studenten via actuele zaken laten zien wat de filosofie te bieden heeft.’

Mariëtte Groeneveld

Een interview met **Irith Kist**

In september 2010 is het Career Services Development Programme bij de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van start gegaan. Dit programma ondersteunt (bijna) afgestudeerde studenten bij het zoeken naar een passende werkgever, helpt bij vragen over vervolgtrajecten, carrièreplanning en levensloopbegeleiding. Een interview hierover met Irith Kist, de Career Services-coach.

Wat is haar achtergrond?

Irith Kist lijkt de juiste persoon voor deze baan. Zij heeft een brede achtergrond door de diversiteit aan studies die zij heeft gevolgd. Zo heeft zij in Maastricht de opleiding tolk-vertaler in het Spaans en Engels (juridische specialisatie) gevolgd. Daarna heeft zij aan de UvA Politicologie gestudeerd en vervolgens de doctoraalstudie Rechtsgeleerdheid (specialisatie Internationaal Recht) afgerond. Dit heeft zij later aangevuld met de masters Internationaal en Europees Belastingrecht. Naast haar baan als Career Services coach bij de Faculteit der Rechtsgeleerdheid is zij ook opleidingsmanager bedrijfseconomie en coördinator van het Studium Excellentieprogramma bij de Hogeschool van Amsterdam.

Wat houdt het Career Services Programme in?

Het programma kent drie onderdelen en is bedoeld voor afgestudeerde of bijna afgestudeerde studenten. Het eerste onderdeel richt zich op carrièreplanning en oriëntatie op de arbeidsmarkt, vertelt Irith. ‘In een aantal gesprekken bespreek ik met de student zijn of haar ambities en onderzoeken we in welke branche de student zich het best thuis zou voelen. Het tweede onderdeel van het programma is de levensloopbegeleiding.

‘We onderzoeken dan wat de kernwaarden van de student zijn en met welke drijfveren hij zijn loopbaan vorm wil geven. In de praktijk is er echter geen strikte scheiding tussen deze twee onderdelen en lopen de gesprekken vaak in elkaar over’, aldus Irith. Het derde onderdeel van het programma is: een leven lang leren. Het belangrijkste doel van deze gesprekken is, om samen met de student de mogelijkheden en kansen die vervolgtrajecten kunnen bieden te bekijken en tegelijkertijd ook de risico’s hiervan aan te geven.

Hoe loopt het traject?

‘Het loopt storm! Ik heb twee gesprekken, op dinsdagavond en vrijdagmiddag en die zitten vanaf de start helemaal vol. Het was eerst een inloopspreekuur, maar omdat ik lang niet iedereen tijdens het spreekuur te woord kon staan, ben ik daarmee gestopt. Studenten moeten zich nu per e-mail aanmelden en dan maak ik vervolgens een afspraak met ze.’ Kist voert ongeveer zes à zeven gesprekken per week. ‘Nu, na tien weken heb ik al zo’n zestig tot zeventig gesprekken gevoerd. Dat is toch enorm veel’, vindt Irith. ‘De studenten die ik hier bij mij krijg, komen van alle studierichtingen binnen Rechten. Hun leeftijd ligt gemiddeld tussen midden twintig en eind twintig.

Irith Kist

De leeftijd is ook afhankelijk van het voortraject van de student. Ik krijg veel studenten die het traject mavo, mbo, hbo, universiteit doorlopen en die zijn natuurlijk wat ouder.’ Dit programma wordt voorlopig één studiejaar aangeboden. Na een jaar wordt er gekeken of studenten behoefte hebben aan deze service. ‘En zo ja’, zegt Irith, ‘hebben ze mij daar dan nog voor nodig of kan het worden belegd bij de studieadviseurs, want er is natuurlijk wel enige overlap met wat zij doen. Het verschil is echter dat studenten bij mij komen als ze al (bijna) zijn afgestudeerd en bij de studieadviseurs komen ze op een eerder tijdstip gedurende hun studie.’ Dan is er ook nog het Loopbaanadvies Centrum van de universiteit dat studenten en afgestudeerden veel te bieden heeft aan trainingen, workshops en loopbaanbegeleiding. Het bleek echter uit evaluaties dat studenten behoefte hadden aan deze dienst in ‘huis’, met andere woorden bij de Rechtenfaculteit zelf en bij iemand met dezelfde achtergrond. ‘Gezien het stampvolle spreekuur, denk ik dat het Career Services Programme zeker in de behoefte voorziet. Maar goede communicatie, vooral gedurende dit eerste jaar, blijft belangrijk.’ Irith vindt het daarom goed om te horen dat studenten het onderling weer verder vertellen, want enthousiaste reacties van medestudenten is de beste promotie die er is.

Hoe gaat zo’n gesprek?

‘Meestal heb ik twee gesprekken van drie kwartier per student. Ik begin eerst met een introductie, die al gauw twintig minuten in beslag neemt. Daar komt dan een klein ontwikkelplannetje uit samen met, wat ik noem, *de lampjes*. In het tweede gesprek gaan we daar op door en dan blijkt ook weer, dat drie kwartier heel hard

nodig zijn’, vertelt Irith Kist. Studenten komen vaak met een gerichte vraag bij haar binnen: wat kan ik met deze studie of met deze afstudeerrichting doen? Dat lijkt een heel concrete vraag, maar Irith heeft de ervaring dat er meestal nog een ander verhaal achter zit. Een verhaal over ambities en zorgen over persoonlijk kunnen. ‘Ik probeer dan in deze gesprekscyclus achter het andere verhaal te komen. Het is eigenlijk als het pellen van een ui, steeds een schil eraf tot je bij de kern aankomt. Ik richt mij eerst helemaal op de student als persoon en stel vragen als: “Wat voor persoon ben je? Wat is jouw achtergrond? In wat voor omgeving ben je graag? Wat zijn je ambities?” Zij kunnen zo hun hele verhaal aan Irith kwijt en daarna kan de volgende stap worden gezet. ‘Ik zet dan een aantal *lampjes* bij ze aan: “Weet je eigenlijk wel wat het inhoudt om in de advocatuur werkzaam te zijn, om een business course in te stappen, om te solliciteren bij de Verenigde Naties, om bij een gemeente te gaan werken?” Dat geef ik ze dan ter overweging mee als ‘huiswerk’ voor het tweede gesprek drie weken later.’ Irith vindt het positief, dat zij met de meeste studenten ook echt na twee gesprekken rond is. Zij hebben dan samen goede handvatten gecreëerd waar de student mee aan de slag gaat: solliciteren of een stage regelen. ‘Ik raad studenten ook altijd aan om naar de zogenaamde ‘step in house’ dagen te gaan. Ga op pad, leg contact, proef de sfeer!’ Met een enkele student die echt helemaal is vastgelopen, heeft zij meerdere gesprekken. ‘De gesprekken zijn vertrouwelijk’ zegt Irith. ‘Ik maak geen aantekeningen en vertel de studenten van te voren dat alles tussen ons blijft. Achteraf maak ik een globale groepering van de gesprekken: deze student had speci-

fieke vragen over de studie, die meer over carrièreplanning en bij de andere ging het om levensloopbegeleiding.’

Wat zijn de mogelijkheden voor pas afgestudeerden?

Het valt Irith Kist op dat de studenten die bij haar komen erg onzeker zijn over hun eigen kunnen. Zij krijgt hier regelmatig vragen over: “Heb ik wel genoeg bagage om de arbeidsmarkt te betreden? Moet er nog een tweede master bij?” ‘Ik denk dat het daarom zinvol zou zijn om eens onderzoek naar de arbeidsmarkt te doen. Naar wie zijn de werkgevers eigenlijk op zoek: is dat inderdaad die student van drieëntwintig met honderd masters op het CV? Of is dat de student die de studie gedegen heeft doorlopen en een goede motivatie heeft om aan de slag te gaan?’ ‘Ik heb juist veel vertrouwen in de huidige generatie studenten’, zegt Irith, ‘er zit zoveel potentieel bij. We zitten echter met zijn allen in een negatieve spiraal. En hier ligt, mijns inziens, een taak voor de samenleving om weer positiever te worden.’ Wat volgens Kist een belangrijke rol speelt, is de verdergaande individualisering van de maatschappij. Zij merkt dat voor de huidige studenten hun sociale omgeving zich thuis afspeelt en niet waar ze studeren. “Thuis is dan bijvoorbeeld dat kleine dorpie ergens in Noord-Holland waar ze vandaan komen. Door internet is de wereld weliswaar heel groot geworden en hebben we toegang tot enorm veel informatie, maar studenten hebben ook behoefte aan kleinschaligheid en binding. Bij Internationaal Recht zijn ze daarom een pilot gestart om die onderlinge binding te vergroten. Zoiets als ‘the class of 2010’. Zij hoort vaak van de eerste- en tweedejaarsstudenten uit haar excellentieprogramma bij de HvA dat ze het zo

prettig vinden om eindelijk in een kleine groep met gelijkgestemden samen te kunnen werken. ‘Opvallend vind ik, want blijkbaar vinden zij dit in de reguliere studie niet terug.’

Welke rol kunnen alumni spelen?

‘Alumni zouden rechtenstudenten kunnen helpen door het geven van voorlichting of bij het regelen van stageplaatsen’, zegt Irith. ‘Hiervoor moeten wij eerst onze alumni in kaart brengen: wie zijn het en waar zijn ze terecht gekomen. Vervolgens kunnen we een alumninetwerk opzetten waaruit we kunnen putten. Ik heb samen met de afdeling communicatie het idee ontwikkeld om een informatiekrant op te zetten met hierin interviews met alumni. Zij kunnen hierin vertellen over het werk dat ze doen en over de bureaus of instellingen waar ze werken. Ik denk dat studenten veel aan zulke impressies kunnen hebben. Het kan ze op ideeën brengen en ze krijgen hierdoor een juister beeld van de praktijk.’ Irith merkt dat studenten een nogal eenzijdig beeld van de praktijk hebben en dat ze voornamelijk bij de grotere kantoren willen werken. ‘Ik adviseer studenten daarom altijd: ga eens bellen en vraag of je een keer mag meelopen. Doe dat bij verschillende kantoren en op verschillende afdelingen.’ ‘Hierbij is een belangrijke rol voor onze alumni weggelegd’, vindt Irith. ‘Want het is veel gemakkelijker voor studenten om contact te leggen als dat via een alumnus als contactpersoon gaat.’

‘Ik heb mijn roeping gevonden!’ besluit Irith Kist dit interview. Zij vindt dit een prachtig traject en geniet er ongelooflijk van. ‘Het is een mooie ontwikkeling, dat er weer meer gefocust wordt op studieplanning, studievaardigheden en carrièreplanning.’ Mariëtte Groeneveld